

דף עח

'אבר קטן גדול ואבר גדול דקטן בן יומו כי הדדי נינהו...' — זה פשוט שאבר גדול של קטן, הוא גדול הוא מאצבע קטנה של גדול, אלא שסיכת אדם גדול שבשרו קשה, גדולה בהרבה מסיכת קטן בן יומו שבשרו רך. ובוזה נחלקו התנאים (לפי הסלקא-דעתין), האם צריך סיכה מרובה לגדול, עד שיבלע בבשרו ויעלה השיעור לסיכת אבר גדול של קטן, או שמא די בסיכה מועטת. (עפ"י מרומי שדה; חדש האביב לעיל. וע"ע בשפת אמת).

'אלא מים מכדי שתייתו שכיחא רפואתו לא שכיחא, מאי טעמא אזול רבנן בתר רפואתו לחומר? רבא אמר: אפילו תימא בשאר מקומות, כדשמואל דאמר שמואל כל שקייני מסו ומטללי לבר ממיא דמסו ולא מטללי' — פרש"י, המים עדיפים משאר המשקים לרפואת העין. ויש לדקדק, מה בכך שהמים טובים לרפואה משאר קילורין, הלא מכל מקום שתייתן מצויה ורפואתן אינה מצויה, ויש לנו לילך אחר השתיה? ויש לפרש שזה שאמרו בתחילה רפואתן אינה מצויה, לא משום שהרפואה פחות מצויה מהשתיה, אלא משום שיש משקים אחרים הטובים מן המים לרפואה, ומתרץ לא כי אלא המים עדיפים. ואמנם השתיה מצויה יותר מרפואה, אך הרפואה גם היא מצויה. (עפ"י רמב"ן. [וע"ע בשפת אמת שצידד דרך חדשה].

וכן יש לומר לענין דבש, שודאי רובו הגדול נועד לאכילה ואעפ"כ משערים אותו בכדי נתינה לכתית — כי כן דרך רפואת הכתית, בדבש, והרי הוא 'שכיח' ביחס לרפואת כתית, הגם שאינו שכיח כלפי שתיה. וע"ע בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"א רכט,ה).

'במה דברים אמורים במוציא, אבל במצניע כל שהוא חייב. אטו מצניע לאו מוציא הוא? אמר אביי: הכא במאי עסקינן בתלמיד שאמר לו רבו...' — לפירוש בעל המאור, שאלת הגמרא מתבארת כך: הלא בעצם כל מוציא הוא בכלל 'המצניע', הואיל והוציאו לצורך מה, הרי החשיבו וכמצניע דמי, וכיון שכל מוציא הוא כמצניע, אם כן מהו שאמרו 'אבל במצניע כל שהוא' — הלא מצניע לחוד ללא שיוציא, אין על מה לחייבו. [ונכמו כן היה יכול להקשות 'אטו מוציא לאו מצניע הוא?'] אלא שנקט קושיא עדיפה, היאך אפשר שיתחייב בהצנעה ללא הוצאה. והעמידו בתלמיד שאמר לו רבו פנה לי המקום, והוציאו על פי דברי רבו, ובאופן זה שלא הוציא לצרכו, אין לחייבו על דבר שאינו חשוב לכל, רק אם רבו הצניעו. אבל אם רבו היה מוציא, היה חייב אפילו לא הצניעו מקודם — שהרי החשיבו בהוצאתו זו. (נראה שכל זה נכון רק לפי רבי שמעון הפוסט במלאכה שאינה צריכה לגופה, אבל לרבי יהודה המחייב, הלא אם הוציא באופן שאינו צריך לגופו, לא החשיב את החפץ כלל בהוצאתו, שהרי אין לו בו שום צורך. ואם כן ודאי יש נפקותא בהצנעה, כדי לחייב באופן זה. אבל לרבי שמעון שאינו חייב אלא אם הוציאו לצורך כלשהו, לפי זה כל מוציא הריהו כמצניע, מלבד כשהוציא על דעת אחרים, כאמור).

*

חומר איסורי שבת

'... ובזה יובן חומר עונש איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח, השוה לכל נפש — לפי שאף בנפש בור ועם הארץ גמור מאיר אור קדושת שבת ויום טוב ונידון בנפשו בכרת וסקילה על חילול קדושה זו, וגם במשהו חמץ או טלטול מוקצה פוגם בקדושה שעל נפשו כמו בקדושת נפש הצדיק, כי תורה אחת לכולנו...'. (תניא פרק מו)

עבירה בשבת ועבירה בחול

'... ובעצם יש בזה גם טעם אמת דבימי שבתות וימים טובים יש לחוש יותר לשמא יכשלו בחטא מחלוקת, כהא דמצינו בריש פרק ד' דדמאי בלקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן ושאלו בשבת — יאכל על פיו, שפירשו הרמב"ם והרע"ב שעמי הארץ חמור בעיניהם לעשות עבירה ביום שבת מפני כבוד היום, לפיכך לא ישקר. וכן כתב הרמב"ם ברפ"ב ממעשר, מפני שאימת שבת על עמי הארץ ואינו עובר עבירה בה... ופשוט שהוא אמת שבשבת חמור לעשות עבירה, לא שזהו טעות עמי הארץ, דמהיכי תיתי יטעו בזה אם לא היה הדבר אמת, ומה שאמר שם עמי הארץ — משום דחברים הרי לא יעברו לשקר גם בחול... וכיון שהוא מחמת שבשבתות וימים טובים חמור לעשות עבירה, הרי גם עבירה דמחלוקת נמי חמור בשבת מבחול, ויש יותר לחוש לגזור שלא יבואו לידי עבירה בשבתות וי"ט מבחול...'. (מתוך אגרות משה או"ח ח"ב לד')

שביתת המעשה ויצירת הדעת

'... שביתת שבת נוצרת בכח הדעת, וממילא יוצא מזה כי דוקא בשעה שהכל שובת הדעת יוצרת. מאמר נעשה אדם הוא מאמר הבריאה של כח הדעת. ועל כן הננו אומרים כי דוקא בשביתתה של שבת המבטלת את 'עיקריות' עולם הטבע שנוצר באמירות בראשית, היא היא המוציאה לאור את עיקריות כח הדעת הנוצר במאמר נעשה אדם'. (מתוך פחד יצחק — שבת)

דף עט

'תנא קמא סבר כותבין שובר ורבי יהודה סבר אין כותבין שובר' — רש"י מפרש שלרבי יהודה המלוה צריך את השטר גם לאחר פרעונו, כדי להחזירו ללווה, כי זכותו של הלווה לדרוש את כספו בחזרה כל עוד אין המלוה ממציא לו את השטר. ואילו הרמב"ן כתב שאין לנו ראייה ממקום אחר לדין זה, שלאחר פרעון החוב יתחייב המלוה להחזיר את הפרעון אם אינו נותן ללווה את השטר. והביא פירוש אחר (עפ"י רבנו חננאל); לפי חכמים, כיון שכותבים שובר ואין ממש בטענת הלווה שהוא צריך לשמור שוברו מן העכברים, הלכך השטר שנפרע אינו ראוי לכלום, אבל לרבי יהודה שיש ממש בחשש זה, שמא השובר ייאבד, אם כן שטר זה ראוי הוא, והמוציאו מתחייב עליו. (לכאורה היה אפשר לפרש על דרך פרוש רש"י, גם אם לא ננקוט את החידוש שהלווה יכול לתבוע את התשלום בחזרה — כי מכל מקום המלוה מחויב להחזיר את שטר החוב ללווה, ואם כן, שטר זה חשוב לו שהרי נצרך למלא את חובתו. ונראה שסברת הראשונים היא, שלאחר הפרעון אין על המלוה שום אחריות וחוב שמירה על השטר, שהרי יכול היה

מזיגה הוא ביחס של חלק אחד יין לשלשה חלקים מים. (וכן הביא הרי"ף). ואילו לאביי שיעור מזיגה הוא ביחס של אחד לשנים.

ולשיטתו אין צריך לכוס של ברכה רביעית יין מזוג אלא כשר אף בפחות, ובלבד שיהא בו רובע רביעית יין חי. ולר"י, לאביי ורב יוסף כוס של ברכה טעונה רביעית יין חי. תוס'. ויש אומרים שלאביי כוס של ברכה צריך רביעית, או במזוג או בחי, וצריך יין חי לפחות בשיעור שליש רביעית (ע' רמב"ן ורא"מ הורב"ן).

דף עח

קז. א. דבר שיש בו כמה שימושים שונים — לפי איזה שימוש נקבע שיעורו לענין הוצאת שבת?
 ב. חפץ שהוא קטן מהשיעור שנתנו בו חכמים, שאדם אחד הצניעו ואחר הוציאו — האם המוציא חייב?
 ג. המוציא שטר חוב מרשות לרשות בשבת — האם הוא חייב חטאת?

א. אביי נתן כלל בשיעורי הוצאת שבת: כל דבר שיש בו כמה שימושים שכיחים — משערים לחומרא, כפי השיעור הקטן יותר, [ואפילו השימוש האחד פחות מהאחר, כגון דבש כדי ליתן על הכתית, הגם שרובו לאכילה, אעפ"כ משערים לחומרא לפי שנתנתו על הכתית נחשב שימוש שכיח]. ואם שימוש אחד שכיח והאחר אינו שכיח — הולכים אחר השימוש השכיח, הן לחומרא הן לקולא, כגון יין וחלב שתייתם מצויה ואין רפואתם מצויה — משתערים לפי אכילה [כדי מזיגה / גמיאה], לקולא. [במים — הלכו אחר רפואתם לחומרא, כדי לישוף בהם את הקילור; אביי פירש שמדובר בגליל, ששם רגילים לשוף את הקילור במים ולא בשאר משקים (אם מפני ענין רש"י), אם משום תוכנת מימיהם. ר"ח]. ורבא פירש אפילו בשאר מקומות, לפי שהשימוש במים עדיף לעין, שאין המים נגלדים כשאר משקים. עפ"י רש"י. וע"ע רמב"ן].

ב. דבר קטן מן השיעור שנתנו בו חכמים, אין חייבים על הוצאתו אלא המצניעו בלבד, שלגביו הוא דבר חשוב. [וכן דעת סתם מתניתין דלעיל]. רבי שמעון בן אלעזר אומר שאם הוכשר לאחד והצניעו ובא אחר והוציאו — נתחייב זה במחשבה של זה.

לפירוש התוס' והרז"ה והרמב"ן, מודים חכמים לרבי שמעון בן אלעזר שתלמיד שאמר לו רבו לפנות לו המקום, ופינה לו דבר שהצניעו רבו, הגם שאינו חשוב לכל — שהוא חייב, כי התלמיד עושה על דעת רבו. ומרש"י משמע שחולק על כך. ושם לפי שיטתו אף רבי שמעון ב"א לא מחייב אלא בתלמיד שעושה על דעת רבו.

ג. המוציא שטר חוב עד שלא פרעו — חייב, שהרי הוא דבר חשוב שיש בו צורך. משפרעו — פטור. רבי יהודה מחייב. וכמה הסברים ניתנו במחלוקתם; — רב יוסף פירש שנחלקו אם מותר למלוה להשהות שטר פרוע בביתו (והרי הוא ראוי לצור עפ"י צלוחיתו), אם לאו.

יש אומרים שאם יש בשטר כשיעור כדי לצור עפ"י צלוחיתו — חייב, ואעפ"י שאסור למלוה להשהותו אצלו, שהרי הוא חשוב לכל העולם. עפ"י פסקי ריא"ז; מהרש"א. והגרעק"א צידד שאם הלווה הוציאו — חייב, שאעפ"י שאינו חפץ להשאירו, שמא יגיע לידי המלוה,